

Zomerzoektocht 2016 : Op zoek naar Thomas More - Leuven in 1516

Inleiding

Op 16 december 1516, kon de Leuvense drukkerij van Dirk Martens de eerste gedrukte exemplaren van de 'Utopia' van de Engelse humanist en staatsman Thomas More klaar maken voor verzending naar Londen. Volgens de schrijver was het "een waarlijk gulden boekje, niet minder heilzaam als geestig, over de beste staatsinrichting en het nieuwe eiland Utopia".

In Utopia ontmoet More een zekere Raphaël Hythlodæus, een mysterieuze zeeman die zou meegevaren hebben met Amerigo Vespucci. Hij komt die tegen in Antwerpen, niet ver van de ac Onze-Lieve-Vrouwekerk in Antwerpen. Ergens in de Nieuwe Wereld kwam Hythlodæus terecht op een eiland met daarop volgens hem de ideale samenleving : Utopia.

Wie het boek nu leest, zal dikwijls instemmend knikken of verwonderd opkijken: alles wat More schrijft, klinkt verleidelijk redelijk en radicaal tegelijkertijd. Geld en privébezit afschaffen, de zesurige werkdag invoeren voor iedereen, de productie afstemmen op de behoeften van de bevolking, het genot erkennen als een goede drijfveer in het bestaan: op vele punten was More zijn tijd eeuwen vooruit. Op andere vlakken blijft hij geworteld in zijn eigen jeugd, de late middeleeuwen en de vroege renaissance. Dan schrijft hij over narren, doodstraf, slavernij en huurlingenlegers.

Utopia is een samenleving zonder schaduwkanten of botsing van ideeën, waar iedereen gedwongen is steeds in de openbaarheid te leven. De volmaaktheid is zo goed als bereikt, een alternatief is niet meer denkbaar. Verraadt zich hier de dorre redelijkheid van een jurist? Achteraf beschouwd is misschien niet de inhoud van Mores ideeën bevrijdend, maar juist het feit dat hij zich hier en daar volledig kon losmaken van de opvattingen van zijn eigen tijd. Voor More en zijn tijdgenoten bleek de wereld veel groter te zijn dan zij dachten. In 1492 ontdekte Columbus Amerika; Portugese schepen voeren om het zuidelijkste punt van Afrika; de Noord- en Zuidpool, delen van Azië, Australië en Nieuw-Zeeland lagen nog in het verschiet. En dankzij de boekdrukkunst konden veel meer mensen veel sneller kennis maken met al deze spannende ontwikkelingen. De geesten gistten. Mores literaire kunstgreep - de eigen maatschappij te bekritisieren aan de hand van een verzonnen ideaal op een exotische plaats - zou schrijvers nog honderden jaren inspireren.

More droeg zijn werk op aan Pieter Gielis, een stadsklerk van Antwerpen, and dankzij de inspanningen van zijn vriend Erasmus werd het boek in Leuven door Dirk Martens gedrukt. Pieter Gielis was trouwens proeflezer voor Martens. Het boek werd in het Latijn gepubliceerd en verscheen pas in 1551 in het Engels.

Het is niet helemaal duidelijk of Thomas More (bij monde van Raphaël Hythlodæus) het land Utopia nu echt als dé ideale samenleving zag. De naam Utopia is een woordspeling: de Engelse uitspraak van het woord kan afgeleid zijn van eu-topos, Goede Plaats in het Grieks, maar ook van ou-topos, Geen- Plaats. Een utopie is iets dat ver van ons afstaat en dus onmogelijk is, maar dat toch voor een stuk wenselijk is (een plaats waar iedereen gelukkig is).

De 'Utopia' is zonder enige twijfel het meest invloedrijke boek dat ooit in Leuven en in de Nederlanden werd uitgegeven. Naar aanleiding van de 500ste verjaardag van de eerste druk van de publicatie organiseerde Leuven tussen 26 september 2016 en 17 januari 2017 het stadsfestival 'Op zoek naar Utopia'. Mores 'Utopia' is het concreet vertrekpunt, maar het project wordt veel ruimer opgevat. 'Utopia' is de inspiratiebron voor een ambitieus cultureel, wetenschappelijk en toeristisch programma dat vroeger en nu, hier en daar, mensen en ideeën met elkaar verbindt. Het onderzoekt, verbeeldt, droomt en kijkt naar de toekomst. Het is het resultaat van de unieke samenwerking tussen de stad en de universiteit van Leuven. Beide nodigen denkers en doeners uit om zich te laten inspireren door het verlangen naar een goede, rechtvaardige en moedige samenleving.

Deze wandeling wil je vooral een beeld geven van hoe Leuven er in de tijd van More, Martens en Erasmus moet hebben uitgezien. Veel is in de loop der tijden verdwenen of aangepast maar toch zal je vooral plaatsen aandoen waar Erasmus en andere humanisten voor jou moeten hebben gelopen. Wij wensen je alvast veel wandel- en zoekplezier.

*We beginnen de wandeling op de **Grote Markt**, voor het stadhuis.*

Deze wandeling voert je vooral langs plekken die met de universiteit verbonden zijn. De K.U.Leuven behoort tot de oudste universiteiten van Europa; zij is de oudste universiteit van België en Nederland en wereldwijd de oudste van alle nog bestaande katholieke universiteiten. De Leuvense Universiteit is formeel gesticht door de bul 'Sapientie immarcessibilis' die paus Martinus V op 9 december 1425 uit-

vaardigde. De stad Leuven had met de steun van hertog Jan IV van Brabant en van de stedelijke geestelijkheid de toelating voor de oprichting gevraagd.

Aanvankelijk telde de universiteit vier faculteiten: de Artes, het Kerkelijk Recht, het Burgerlijk Recht en de Geneeskunde. In 1432 is daar met pauselijke toestemming de Theologische faculteit aan toegevoegd.

Iets meer dan een eeuw na haar oprichting telde de Leuvense universiteit een 2000-tal studenten, onder wie meer dan 200 buitenlanders. De uitstraling van enkele grote geesten was daar niet vreemd aan, met de humanist Desiderius Erasmus op kop. Hij verbleef verschillende jaren in Leuven en speelde een actieve rol in de ontwikkeling van de nog jonge universiteit. Dankzij hem werd Leuven een centrum van humanistische bedrijvigheid. Met de inbreng van denkers en zoekers uit heel Europa zou Leuven de wetenschapsbeoefening hoog in het vaandel blijven voeren, weliswaar met ups en downs, naargelang het intellectuele klimaat.

In de 16de eeuw was Leuven een tijdlang een baken voor geleerden van het hele continent. Grote namen als de reeds genoemde Erasmus, de anatoom Vesalius, de cartograaf Mercator, de wiskundige Gemma Frisius, de opvoedkundige Vives en vele anderen zetten de toon. Daarnaast was de Leuvense universiteit een bastion in de strijd tegen de Reformatie. Leuven onderhield een relatie van loyaliteit ten aanzien van de Kerk, zonder evenwel een kerkelijke universiteit te zijn. Vanaf haar stichting staat zij als 'kritisch denkcentrum' in een gezonde spanningsverhouding met de kerkelijke autoriteiten.

*Neem de straat, rechts van het stadhuis, de **Naamsestraat**.
Je blijft verder wandelen tot je, aan je rechterhand, bij de Lakenhalle komt.*

In 1516 was de Lakenhalle al meer dan een halve eeuw in gebruik door de universiteit. Studenten van de faculteiten theologie, rechten en geneeskunde kwamen er les volgen. Maar het gebouw zelf is meer dan een eeuw ouder dan de universiteit. Het dateert uit 1317, en bestond oorspronkelijk uit een gelijkvloerse ruimte met langs de straatzijde kleine winkeltjes. Hier brachten de lakenhandelaars hun stoffen aan de man.

Het oorspronkelijke dak was zodanig ingericht dat de muurdelen konden worden verwijderd om de wind vrij spel te geven, zodat de opgehangen, pas afgewerkte wollen lakens goed konden drogen. Achter de houten luiken gingen winkelpuien schuil. Door de geleidelijke teloorgang van de lakennijverheid was het gebouw te groot geworden, en daarom stond de stad in 1432 een gedeelte ervan af aan de pas opgerichte universiteit.

*Wandel voorbij de Lakenhalle, steek de Naamsestraat over en sla daarna de eerste straat links in.
Dit is de **Standonckstraat** en die brengt je tot op het **Hogeschoolplein**.*

Op de hoek van de Standonckstraat en de Naamsestraat was de werkplaats van Dirk Martens en in zijn drukkerij rolde het eerste exemplaar van Thomas More's Utopia van de pers.

Dirk Martens was afkomstig uit Aalst waar hij samen met Jan Van Westfalen het eerste studieboek had uitgegeven dat ooit voor Leuven werd gedrukt. In 1512 vestigde hij zich in Leuven. Van de 256 drukken waarvan we met zekerheid weten dat ze door hem zijn gemaakt zijn er 186 in Leuven gedrukt. Martens was meer dan een drukker: hij was een goede vriend van Erasmus en zijn huis was een trefpunt voor zijn vrienden uit de academische en humanistische wereld. Hij zocht naar manieren om voor studenten goedkope zakuitgaven te drukken en propageerde didactische leesboeken en rationele grammatica's tegenover de op rijm gestelde middeleeuwse tekstboeken die je vooral uit het hoofd moest leren. Zijn rol in de verspreiding van het humanisme in de Nederlanden en daarbuiten kan je moeilijk onderschatten.

Het Standonckcollege was in 1490 gesticht door Jan Standonck, een theologieprofessor uit Parijs die tijdelijk verbannen was van wegen een conflict tussen het Franse hof en de universiteit. Zijn college was bestemd voor de allerarmste studenten in de Artes en de faculteit theologie. Studenten leefden er in strenge afzondering van de buitenwereld in een regime dat karweien afwisselde met studie en gebed. Het gold als het strengste college van de stad: vlees kwam er nooit op tafel en de maaltijden werden staande genuttigd. Omdat de studenten van dit college een kapmantel droegen werden ze in Leuven 'de kappekes' genoemd.

In 1428, een paar jaar na de instelling van de universiteit, stichtte Hendrik Van Loen, doctor in de Artes, een pedagogie tegenover de herberg 'In 't wilt Verken'. Zo kreeg die pedagogie meteen haar naam.

Als je in die tijd aan de universiteit begon te studeren was je meestal maar 14 of 15 jaar. Gedurende de eerste jaren volgden alle studenten hetzelfde programma: de Artes. Terwijl ze deelnamen aan dat

programma verbleven de studenten in één van de 4 Leuvense pedagogiën : het Varken, de Lelie, de Valk en de Burcht. Straks wandelen we nog voorbij de Lelie en de Valk, de Burcht lag in de Mechelsestraat.

Het onderwijs in de Artesfaculteit volgde de middeleeuwse scholastieke methode. De studenten lazen vertalingen en bloemlezingen van antieke geschriften, geschriften door de kerkvaders en Thomas van Aquino. Deze laatste was immers de favoriete filosoof van de kerk. Hij is vooral beroemd om zijn verzoening van de filosofie van Aristoteles met de christelijke leer. Thomas van Aquino was ervan overtuigd dat er geen tegenspraak kon bestaan tussen de wetenschappelijke waarheid van de rede en de waarheid van de openbaring zoals die was neergelegd in de Bijbel. De vijf godsbewijzen in zijn Summa Theologica zijn een mooi voorbeeld van zijn pogingen om het bestaan van God met logische argumenten te bewijzen.

Het onderwijs in de Artes ging terug op de “zeven vrije kunsten”, onderverdeeld in trivium (grammatisch-literair-filosofische vorming) en quadrivium (wiskunde en natuurwetenschappen). Pas nadat een student slaagde in het examen in de Artes kreeg hij toegang tot de hogere faculteiten.

De organisatie van het Artes onderwijs volgde het model van de universiteiten van Parijs, Keulen en Wenen. Aanvankelijk onderscheidde de Leuvense universiteit zich nauwelijks van de oudere Sorbonne van Parijs, hoewel het in Leuven sinds 1427 wel officieel verboden was om vooruitstrevende stellingen van Buridan, Marsilius van Inghen of William van Ockham te onderwijzen. Er was nog een ander verschil met Parijs. Aan de Sorbonne koesterde men het sobere en slonzige uiterlijk als teken van wijsheid. In Leuven gingen de docenten zeer net gekleed.

In 1500 werden de gebouwen van Het Varken verkocht aan Jan Standonck. De pedagogie, met haar mooie devies “Porcus alit doctos” verhuisde naar de kant van de 's Meiersstraat. Dat de studenten van het Varken soms slaags raakten met die van de Valk deed geen afbreuk aan de populariteit van de pedagogie: zij werd beschouwd als de belangrijkste van de stad, zowel door het grote aantal studenten dat zij huisvestte, als door de geleerdheid van de professoren die er les gaven. De bekendste van hen was Adriaan Florenz, de latere paus Adrianus VI.

Je steekt het plein over en wandelt het Pauscollege in.

*Steek de binnenkoer van het **Pauscollege** over, loop de trappen op, ga door de glazen deuren en steek rechtdoor, tot aan de volgende glazen deur. Loop de trappen naar beneden en ga naar links.*

Adriaan Floriszoon Boeyens werd in Utrecht geboren in 1459 als zoon van een timmerman. Na een opleiding aan de Latijnse school van Utrecht en Zwolle werd de zeventienjarige Adriaan ingeschreven aan de universiteit van Leuven. Terwijl hijzelf nog theologie studeerde, doceerde de jonge magister aan andere studenten filosofie, dialectica en ethiek ; op 30 juni 1490 werd hij tot priester gewijd en op 18 juni 1491 behaalde hij het doctoraat in de theologie ; de kosten van de daarbij horende feestelijkheden werden gedeeltelijk betaald door Margaretha van York, de weduwe van Karel de Stoute.

In deze jaren woonde Adriaan in de pedagogie Het Varken. Vanaf 1491 ging de pas tot professor benoemde Adriaan in het Begijnhof wonen, omdat hij daar de kerkdiensten verzorgde. Door toedoen van Margaretha van Oostenrijk werd Adriaan aangesteld tot privéleraar van het jonge prinsje Karel, de latere keizer Karel V. Later werd hij ook raadshoofd van Karel en nam hij actief deel aan het bestuur van diens rijk. Op weg naar Spanje, in opdracht van de keizer werd hij in 1522 tot paus verkozen.. Adriaan koos als zijn wapenspreuk : Patere et Sustine (Verdraag Geduldig en Houd Vol). Het is nog steeds het motto van zijn College. Tijdens zijn pontificaat onderscheidde hij twee hoofdopdrachten. Ten eerste streefde hij het herstel na van de eenheid tussen de christelijke vorsten (keizer Karel V, koning Hendrik VIII van Engeland en koning Frans I) in hun strijd tegen de Turken. Ook heeft hij als eerste een antwoord willen formuleren op Luther. Hij zocht daarbij de steun van zijn vriend Erasmus, maar kon uiteindelijk het tij niet meer keren. In Rome was hij zeer onpopulair. Hij was een ernstig man die zich omringde met vertrouwelingen die banden hadden met de Leuvense universiteit. Dat vervreemde hem van de Romeinse Curie en dat hij geen enkele voeling had met het kunst- en cultuurleven in het Rome van Michelangelo maakte de zaken er niet beter op. Dat deed natuurlijk elke paus, maar bij een Italiaan viel dat minder op. Bovendien had hij absoluut geen voeling met het cultuurleven in Rome, waar op dat moment Michelangelo furore maakte. In 1523, na een pontificaat van slechts één jaar, overleed hij, waarschijnlijk door uitputting en het ongezonde klimaat van Rome.

In zijn testament had paus Adrianus VI bepaald dat een groot deel van zijn bezittingen gebruikt moest worden om zijn vroegere woning om te bouwen tot een college voor arme theologiestudenten.

In 1524 werd dat nieuwe Pauscollege geopend. Dankzij de vrijgevigheid van de paus en zijn testamentuitvoerder was dit college één van de grootste van de stad. Het had een eigen bibliotheek en een eigen kapel en werd goed genoeg gevonden om er keizer Karel V een tijd in laten logeren.

De universiteitscolleges waren verblijfplaatsen van studenten. Soms waren zij enkel bedoeld om studenten, afkomstig uit een bepaalde stad of streek, te huisvesten. Soms waren zij voorbehouden voor studenten in een bepaalde richting. Soms waren zij tegelijk de plaatsen waar de studenten les kregen, en dikwijls verbleven de prof's samen met hen in hetzelfde gebouw. Aan de colleges waren meestal beurzen verbonden : studenten kregen kost en inwoon maar moesten zich wel aan de vaak strenge collegeregels houden.

*Je komt nu op het **Alfons Smetsplein**.*

*Wandel dat plein af, steek de Tiensestraat over en wandel **College de Valk** binnen.*

Vandaag vind je hier de Faculteit der Rechten maar oorspronkelijk was ook dit gebouw een pedagogie. Zij werd gesticht kort na het ontstaan van de universiteit, eerst in de Savoyestraat maar korte tijd later al in de Tiensestraat. Het gebouw werd verschillende keren verbouwd en wat je nu ziet dateert grotendeels uit de 18de en 19de eeuw.

Bekend is dat studenten van De Valk en van Het Varken soms met elkaar slaags raakten en er niet voor terug schrokken om mekaar te lijf te gaan met stenen en andere wapens.

*Je gaat niet tot bij het hoofdgebouw maar ga naar rechts, en sla linksaf : je kan zo verder wandelen tot op het **Ladeuzeplein**. Sla hier linksaf*

Het Sint-Ivocollege is één van de oudste colleges van de universiteit. Robert Vanden Poel, de bekendste professor kerkelijk recht in Leuven, althans in het derde kwart van de 15de eeuw, liet zijn woonhuis na zijn dood verbouwen tot een college voor de huisvesting van arme rechtenstudenten. Van meet af aan was it een plek waar vergaderingen en officiële plechtigheden van de rechtsfaculteit werden gehouden. Omdat hier vanaf 1530 ook de officiële disputen plaats vonden die alle baccalaureaatsstudenten moesten bijwonen werd het college ook het Bachelierscollege genoemd.

*Je loopt nu verder door de **Vanderkelenstraat**.*

In 1431 liet de jurist Jan Leyten uit Hasselt een pedagogie inrichten in de vroeger herberg De Witte Lelie in de Diestsestraat. In de loop van de 15de eeuw breidde zij voortdurend uit tot zij de volledige ruimte in beslag nam tussen de Vanderkelenstraat, de Savoyestraat en de Diestsestraat, over het huidige Rector De Somerplein heen.

Dit was een belangrijke pedagogie voor het humanisme in de Nederlanden. Tussen 1517 en 1521 verbleef Desiderius Erasmus hier, Jan de Spouter (Despauterius) stelde er kort daarvoor zijn Latijnse grammatica samen, die de volgende eeuwen een klassieker zou blijven. Martinus Dorpius studeerde er en gaf lessen Latijn en filosofie aan zijn medestudenten theologie. Dorpius is één van de eerste professoren die het middeleeuwse denken achter zich liet en die de humanistische ideeën van Erasmus en Thomas More zou proberen toe te passen.

*Volg de Vanderkelenstraat, steek de Bondgenotenlaan over en wandel verder door de Vanderkelenstraat tot aan de **Diestsestraat**. Wandel die eerst even rechts in, tot je bij de ingang van de stadsbibliotheek komt.*

De naam van de openbare bibliotheek, Tweebronnen, verwijst naar het huis van de Spaanse humanist Juan Luis Vives. Dat huis stond een eindje verderop in de Diestsestraat, ongeveer tegenover de huidige Galleria Inno is. In de tuin van dat huis waren twee bronnen, die volgens Vives verwezen naar de bronnen van het humanisme : de Griekse en de Romeinse cultuur

Vives geldt als de grootste Spaanse geleerde van de 16e eeuw en was na Erasmus de belangrijkste vertegenwoordiger van het humanisme in de Nederlanden. Zijn ideeën lagen mee aan de basis van moderne opvattingen over onderwijs, psychologie en pedagogie, en hij was daarnaast ook een voorstander van een Verenigd Europa.

Hij leefde vrijwel zijn heel actieve leven in de Nederlanden. In Leuven was hij gastdocent aan de universiteit. Later verhuisde hij naar Brugge. Daar kwam hij in 1520 in contact met Thomas More, die zich toen in opdracht van koning Hendrik VIII in Brugge bevond. Tussen beide geleerden bloeide snel een warme vriendschap.

Van 1523 tot 1528 leefde Vives afwisselend in Brugge en Engeland, en de laatste 12 jaar van zijn leven vooral in Brugge, waar hij stierf en waar je nog altijd een borstbeeld van hem kan zien.

*Keer op je stappen terug en wandel de Diestsestraat uit tot op het **Margaretaplein**. Sla hier rechtsaf.*

De grondlegger van van het humanisme in Noord-Europa was de in 1444 geboren Groninger Rudolf Agricola. Hij studeerde te Erfurt, Keulen, Leuven, Pavia en te Ferrara. In 1479 keerde Agricola terug naar de stad Groningen, waar hij secretaris van de stad werd. Toch bleef hij veel reizen. In 1482 was hij de vertegenwoordiger van de stad Groningen aan het hof van keizer Maximiliaan I. Ergens in deze jaren heeft Erasmus in Deventer een lezing van hem bijgewoond, die hij later als een van de hoogtepunten uit zijn leven omschreef. Voor Erasmus was Agricola ' fons et origo', bron en oorsprong.

Agricola vertaalde talrijke Griekse werken in het Latijn. Hij was een van de eersten ten noorden de Alpen die het antieke Grieks beheerste. Later in zijn leven leerde hij nog Hebreeuws en hij was van plan om zich verder aan Bijbelstudies te wijden, toen hij in 1485 overleed.

De werken van Agricola werden uitgegeven door Alardus van Amsterdam. In 1514 volgde die een priesteropleiding in Leuven en daar heeft hij zijn grote leermeester Erasmus heeft ontmoet. Als blijk van waardering voor Erasmus liet Alardus op 7 maart 1519 aan de deuren van de Sint Pieterskerk afficheren dat hij op de dag na Aswoensdag in het Drietalen-College zou beginnen met de behandeling van een werk van Erasmus. Maar de theologische faculteit die Erasmus een gevaarlijke nieuwlichter vond verbood nadrukkelijk deze voordracht en Alardus kreeg officieel verbod om te doceren aan het Drietalencollege.

Het conflict illustreert meteen dat de scholastieke methode niet zomaar werd opgegeven door alle professoren aan de universiteit.

*Je komt nu aan het Fernand Smoldersplein. Steek dat over en wandel de **Jodenstraat** in.*

De ouders van de in Valencia geboren Juan Luis Vivès waren tot het christendom bekeerde joden. Juan Luis is gedoopt, maar ook besneden, hij gaat naar de mis maar ook naar de clandestiene synagoge. Voor gedoopte joden of nieuwe christenen bood Spanje weinig perspectief en waarschijnlijk trekt hij daarom naar de Sorbonne in Parijs. In 1512, als Vives al drie jaar aan de Sorbonne studeert, breekt er oorlog uit tussen Frankrijk en Spanje en ziet hij zich genoodzaakt de universiteit te verlaten. Zo komt hij in de Nederlanden terecht : in Brugge en in Brussel. In 1517 werd hij huisleraar van de negentienjarige bisschop van Kamerijk, kardinaal Guillaume de Croÿ. De twee verhuizen naar Leuven, waar Vivès als gastdocent aan de universiteit wordt toegelaten en een nauwe vriendschap ontwikkelt met Erasmus, die hij al langer bewondert.

*Op de hoek van de Jodenstraat sla je rechtsaf.
Je bent nu in de **Schrijnmakersstraat**.*

In dit kleine straatje wordt het programma "Dagelijkse Kost" opgenomen in het zeer mooie huis "De Drij Coppen" uit de 18de eeuw. Als "Schrynstrate" wordt de straat voor het eerst vermeld in 1363. De huidige naam zou verwijzen naar het ambacht dat de meeste bewoners uitvoerden, maar er heeft hier ook een "garen- en bandwinkel" gestaan en een "zadel- en gareelmakerij".

*Aan het eind van de Schrijnmakersstraat ga je linksaf, de **Vaartstraat** in en wandel voorbij de colleges van Villers en van Luxemburg.*

*Sla links de **Visserstraat** in. Die komt uit op de **Vismarkt**.*

De Augustijnen vestigden zich omstreeks 1236 te Leuven, waar de stadsmagistraat hun een kapel in de buurt van de Vismarkt ter beschikking stelde. In 1265 verleende Clemens IV de toelating voor de bouw van een klooster en bijhorende kerk. Dit complex bevond zich op gronden aan de Vaartstraat, de Augustijnenstraat en de Vissersstraat.

Het klooster vormde het hart van het culturele leven in Leuven en de Augustijnen hielden er nauwe banden op na met de Leuvense Alma Mater. Het was immers in de refter van het klooster dat Jan IV in 1425 de Leuvense universiteit oprichtte die Leuven vandaag nog altijd haar internationale roem geeft. In 1447 liet prior Jan Godthebsdeel het klooster inlijven bij de universiteit. Het klooster zou dan vooral gebruikt worden als vergaderlocatie voor de administratie maar ook als een plaats waar kerkelijk recht werd gedoceerd.

Van dit klooster zijn slechts enkel resten van de keuken en de refter overgebleven. Op het eind van de 19de eeuw werd op die resten een herenwoning gebouwd en in dat huis vind je vandaag het bekende café 'De blauwe schuit'.

*Wandel langs de linkerkant van het plein tot je, opnieuw links, de **Busleydengang** ziet.*

De Busleydengang is genoemd naar Hieronymus Busleyden. Die werd geboren in Aarlen, studeerde met zijn broer aan de Artes faculteit in Leuven, waarschijnlijk in De Lelie en trok daarna naar Orleans waar hij Erasmus leerde kennen. Hij promoveerde tot Doctor in de Rechten in Padua en werd in 1504 één der geestelijke leden van de Grote Raad van Mechelen. Busleyden was goed bevriend met Erasmus en met Thomas More. In 1517 stuurde Karel V hem naar Spanje. Net voor hij vertrok schreef hij zijn testament neer waarin hij de organisatie aan een Collegium Trilingue Lovaniense, een Leuvens Drietalencollege opnam. De drie talen die aan arme studenten onderwezen zouden worden waren Latijns, Grieks en Hebreeuws en het onderwijs most worden gegeven aan de hand van de oorspronkelijke talen en niet op basis van de middeleeuwse commentaren.

Achter de tekst van dit testament voel je de hand van Erasmus die na de onverwachte dood van Busleyden in 1517 een actief pleitbezorger van het Drietalencollege zou worden. In 1519 werd het als volwaardig college door de universiteit erkend, al bleven sommige Leuvense theologen schamperen op het Latijn dat aan de Vismarkt zou worden onderwezen.

Maar het college had een diepgaande invloed op de studie en de kennis van het Latijn en het Grieks, het wist ook belangrijke professoren aan te trekken zoals Juan Luis Vives en Erycius Puteanus. Mercator, Andreas Vesalius, Rembert Dodoens en Gemma Frisius zijn slechts enkele bekende figuren die hier hebben gestudeerd.

Het Drietalencollege was gehuisvest in een complex van verschillende gebouwen die ettelijke keren gerestaureerd en verbouwd werden. In het begin van de 19de eeuw werd het openbaar verkocht en kwamen er een onder meer een haringrokerij, een drukkerij en een koekjesfabriek in. Maar je ziet nog wel de “wentelsteen”, de mooie wenteltrap die er al in 1519 werd aangebracht.

*Op het eind van de Vismarkt neem je de **Mechelsestraat** in de richting van het stadscentrum. De Mechelsestraat komt uit op het **Mathieu de Layensplein**.*

Hier staat een klein standbeeld voor Erasmus. Hem recht doen in dit kort bestek is quasi onmogelijk maar we willen toch iets vertellen over zijn leven en betekenis.

In 1469 kreeg een Rotterdamse priester Gerard een bastaardzoon :Desiderius Erasmus. Hij woonde met zijn moeder in Gouda en Deventer en trad binnen in het klooster Steyn bij Gouda waar hij de Latijnse klassieken begon te bestuderen. Na zijn priesterwijding in 1492 zegde hij het klooster vaarwel en begon hij aan zijn leven van reizend filosoof. Hij studeerde in Parijs en verbleef daar in het Collège Montaigu dat model stond voor het Standonckcollege maar waar hij een hekel kreeg aan de middeleeuwse scholastiek. Maar hij leerde in Parijs de nieuwe humanistische ideeën kennen en bewaarde zich verder in het Grieks.

Een reis naar Engeland leverde hem de vriendschap op van Thomas More. Daarna trok hij naar Italië en vandaar weer terug naar Engeland waar hij zijn bekendste boek schreef : Lof der Zotheid. Tussen 1517 en 1521 woonde Erasmus in Leuven. Hij werd er meteen van ketterse ideeën verdacht en week daarom uit naar Basel. Hoewel hij de kritiek van Luther op de kerk kon waarderen bestreed hij diens theologische ideeën heftig. Luther noemde Erasmus een wandluis die geplet moest worden. Nadat Basel de reformatie omarmde verhuisde Erasmus opnieuw, dit keer naar Freiburg. Erasmus had een sterk individualistisch karakter. Moeilijkheden ontweek hij zoveel mogelijk, en zijn pleidooien voor verdraagzaamheid leken soms op overdreven voorzichtigheid. In zijn geschriften probeerde Erasmus humanisme en christendom tot een synthese te brengen. Over Leuven had hij gemengde gevoelens : de Leuvense theologen noemde hij ezels, en hoewel hij de gezonde lucht van Leuven roemde en het gunstige studieklimaat beklom hij zich er ook over dat de studenten liever hun neus in een kroes bier staken dan in de “bonae literae”.

*Steek dat over en wandel verder door de **Pensstraat**. De Pensstraat brengt je naar de **Brusselsestraat**. Sla hier rechtsaf en volg de straat tot bij het beeldje van Paepe Thoon.*

De gebochelde narrenfiguur op dit beeld is Paepe Thoon, een soort Leuvense Tijn Uilenspiegel uit de vijftiende eeuw. Hij was de bastaardzoon van de toenmalige pastoor van de Sint-Pieterskerk en werkte als organist in dezelfde kerk. Hij kreeg echter vooral bekendheid in de stad met zijn vele grappen en grollen. Zelfs Hertog Filips de Goede zou van zijn bestaan en zijn grappen hebben geweten. Op een dag had Thoon het echter weer te bont gemaakt. Hij werd door een Leuvense rechter verbannen naar Luik, en mocht nooit meer een voet op Leuvense bodem zetten. Maar een tijd later arriveerde hij terug in de stad, staande, in een kar vol Luikse grond - zo had hij zich toch aan het rechterlijk bevel gehouden.

Toen hij op sterven lag vroeg hij om hem onder een stenen fontein te begraven zodat hij nooit dorst zou hebben en rechtopstaand zodat je, wanneer je aan een Leuenaar vraagt waar Paepe Thoon begraven ligt, als antwoordt krijgt: "nergens."

Al van in de 15de eeuw was de academische overheid erop uit het ontspanningsleven van de studenten in het oog te houden; het doen eerbiedigen van de goede zeden was voor haar een voortdurende zorg. Ze waarschuwde de suppoosten tegen plagerijen, smakeloze grappen, en tegen de geweldpleging waarmee de ontgroening gepaard ging. Ze verbood de studenten zich over te leveren aan kansspelen in kroegen en elders, deel te nemen aan bals en maskerades. Ze zat de onrustzaaiers en twistzoekers achterna, strafte de losbandigen en degenen die een lekenkleed droegen, de ruziemakers, de dieven en drinkebroers, veroordeelde het nachtkabaal, de farandoles en het dansen op straat, wees de studenten er met nadruk op dat ze de ontuchthuizen moesten mijden als de pest, want in de universiteitssteden waren er veel en ze brachten heel wat op.

*Ga verder voorbij het beeldje en sla dan links de **Predikherenstraat** in.*

*Als je onder de boog bent doorgestapt ga je linksaf naar de **Drinkwaterstraat**.*

Je wandelt de Drinkwaterstraat door, tot je bijna aan de Parijsstraat bent en je kijkt goed naar de gevels in de buurt.

*Maar dan keer je terug en sla je linksaf naar de **Tempst**.*

*Neem de eerste straat links en loop via de Rattemanspoort naar de **Parijsstraat**.*

In de 13de eeuw koopt een zekere Ratteman een groot perceel tussen de huidige Parijsstraat en de Dijle. Hij bouwt er een woonhuis, met een binnenplaats en enkele bijgebouwen. Het geheel wordt ommuurd en afgesloten met een poort. De huidige Rattemanspoort was waarschijnlijk de toegangsweg tot dat verblijf.

De familie Ratteman was een voorname Leuvense familie. Omstreeks 1400 verdeelden de laatst overgebleven families het eigendom. Een groot deel werd gekocht door Jan van Wesele, de overgrootvader van Andreas Vesalius.

*Ga hier naar rechts en wandel verder tot op het **Pater Damiaanplein**.*

*Als je naar de Sint-Antoniuskapel kijkt neem je het bergje aan de rechterkant, de **Ramberg**. Je houdt de kapel dus aan je linkerhand.*

Wandel een eindje naar omhoog en sla dan rechtsaf, het parkje in.

*Je neemt daar een pad naar rechts, dat je via enkele tuinen naar de achterkant van het **Van Dalecollege** leidt.*

Pieter Van Dale was een priester uit Antwerpen die nadat hij in Leuven had gestudeerd werd benoemd tot kanunnik in de O.L.Vrouwkathedraal en tot deken van Aalst.

In 1569 stichtte hij een college voor twaalf beursstudenten uit Antwerpen en Aalst. Het renaissancegebouw werd in de 16de en 17de eeuw beschouwd als één van de mooiste van de universiteit. Het is ook één van de weinige colleges dat niet grondig verbouwd werd in de 18de eeuw.

Je kan nu via de binnenpleinen van het college naar de Naamsestraat wandelen. (Mochten die gesloten zijn, dan kan je altijd via de parking naar de Naamsestraat lopen).

*Tegenover het Van Dalecollege staat het **huis Van 't Sestich**.*

Dit huis met waarschijnlijk de bekendste voorgevel van de stad werd eind 14de, begin 15de eeuw gebouwd als het huis De Spiegel. Het kreeg zijn huidige naam nadat het in het begin van de 16de eeuw gekocht werd door de uit de Eiffel afkomstige familie Van't Sestich. De familie heeft haar naam boven op de gevel achter gelaten in de vorm van een LX-monogram. Daaronder vind je een prachtige laatgotische bakstenen gevel, opgedeeld in bogen en lancetten, en met siermotieven die voortdurend de getallen 3 en 4 weerspiegelen. De Davidsster is zeer aanwezig in de gevel maar dat wil niet zeggen, zoals soms wordt beweerd, dat de familie Van 't Sestich die het huis ook niet zelf liet bouwen joods zou zijn.

Je loopt daar door de poort naar binnen, en wandelt door naar de achterkant van het college waar het faculteitsgebouw van Economie staat.

*Loop voorbij dat gebouw. Je zal daar een poortje zien dat je tot in het **stadspark** brengt.*

In het park zie je de gerestaureerde resten van de oude ringmuur. Wandel daar naar toe.

*Net voorbij de toren is er een pad dat je - linksaf - naar de uitgang van het park in de **Beriotstraat** voert.*

Het stadspark werd gedeeltelijk aangelegd op de terreinen van een voormalig college. Het Sint Donaascollege was gesticht in 1484 door Antoon Haneron, een topdiplomaat uit Brugge die aan het eind van zijn leven terug naar Leuven keerde. Daar was hij professor geweest aan de Artes en had hij de mooiste jaren van zijn jeugd doorgebracht. In de Cattestraat kocht hij een herenhuis met een grote tuin die reikte tot aan de oude stadsmuur. Hij liet er een kapel bouwen en bestemde de woning tot een college voor 6 arme studenten kerkelijk recht. Het college raakte in de 16de eeuw in financiële problemen maar wist zich dankzij een tweede stichting te herstellen. In de 19de eeuw werd het volledig door brand vernield en werden de gronden gebruikt voor de aanleg van het stadspark.

Volg de Beriotstraat verder in de richting van de Tiensestraat. Als je uit het park komt ga je dus naar rechts. Maar eerst bekijk je de bibliotheek van de faculteit Theologie.

De Maurits Sabbebibliotheek is een internationaal erkende topbibliotheek voor het domein van de theologie en de religiewetenschappen. Het bibliotheekgebouw werd ontworpen door ir.-arch. Paul van Aerschot en geopend in 1974. De kleurrijke wand waarmee de rechterzijde van de bibliotheek afgewerkt is, werd ontworpen doet denken aan een boekenwand met staande en omgevallen boeken.

De Charles Deberiotstraat mag dan wel vernoemd zijn naar musicus Charles-August de Bériot, van in de 13de eeuw werd de straat al vermeld als Cattestraat. Een Catte was een wal met een versterkte palissade en de naam verwijst dus naar de eerste ringmuur. Dat verklaart meteen ook het geknikte tracé van de straat die nog altijd de muur volgt.

*In de **Tiensestraat** sla je linksaf. Je wandelt verder in de richting van het centrum en neem dan links de **Muntstraat**.*

Uitspattingen waren aan de universiteit steeds mogelijk, zoals bij de Laetare- of halfvastenviering van de Duitse studenten in 1564. Een misplaatste grap was het wel in de ogen van de Leuvenaars, toen de studenten kort na 1600 de kanonnen van de stadswal weghaalden, door de stad sleepten en in de Dijle wierpen.

En niettegenstaande alle waarschuwingen van de universitaire overheid hielden sommige studenten zich bezig met burgers te plagen, te slaan en te bestelen, met hun wijngaarden, boomgaarden en tuinen te vernielen. De universiteitsstad moest voortdurend optreden tegen de schavuiten die gewapend rondliepen, bij dag en bij nacht, die kwade streken beraamden, buurmensen afrosten, burgers hun geld en goed ontvreemden en ook voorbijgangers komen uit de naburig dorpen molesteerden. Gevallen van verkrachting, verminking en zelfs manslag deden zich meermaals voor. De stedelijke dienders trachtten naar beste vermogen de orde te handhaven, op gevaar af de ontevredenheid van de academische overheid op te wekken als ze de studenten te hardhandig aanpakten en ze niet onmiddellijk overbrachten naar de universiteitsgevangenis, die trouwens in de middeleeuwen nooit onbevolkt was.

*Net voorbij de Smeiersstraat wandel je rechts het **A.Vounckplein** op. Je steekt de binnenkoer over, voorbij de Domus en gaat in de **Eikstraat** naar links.*

*De Eikstraat brengt je terug op de **Grote Markt**, en dat is meteen het eindpunt van deze wandeling.*

Mensen zullen altijd dromen altijd van een betere, heerlijke nieuwe wereld. Utopia, het boek dat Thomas More in Leuven publiceerde, vormde het begin van een nieuw literair genre. "Gulivers reizen" van Jonathan Swift, "Candide" van Voltaire, "Heerlijke Nieuwe Wereld" van Aldous Huxley, "Het verhaal van de dienstmaagd" van Margaret Atwood, "De mogelijkheid van een eiland" van Michel Houellebecq: het zijn slechts enkele voorbeelden van boeken die een utopische, niet altijd even vrolijke werkelijkheid schetsen.